

Kvalita života našich detí a učiteľov v súčasnosti

Dorota Kopasová

VÚDPaP, Bratislava, Slovensko
kopasova@vudpap.sk

Abstrakt

Cieľom psychologického výskumu bolo zistiť osobnostné vlastnosti detí pred vstupom do ZŠ a zachytiť vývinové trendy a zmeny týchto vlastností počas dochádzky do ZŠ. Výber tvorí 1537 detí. Analýza získaných výsledkov týkajúcich sa osobnostných vlastností našich, slovenských detí, vo vývinovom priereze, poukázala na možnosť a zároveň nevyhnutnosť ovplyvniť osobnostný vývin našich detí vo vzájomnej spätnej väzbe rodič – dieťa – učiteľ – vychovávateľ, najmä pozitívnou motiváciou a pochvalou. Je potrebné v prospech detí, využiť ich ovplyvniteľnosť a nechať tak príležitosť, aby bola nevhodným spôsobom ovplyvnená v neprospech zdravého vývinu a rozvoja osobnosti inými. Ďalej sme aplikovali nami overené poznatky do pedagogickej praxe (N= 104 učiteľov), aby sa prehĺbil vzájomný kontakt a vzťah učiteľ – žiak a prehĺbila sa spätná väzba rodičia – dieťa – učiteľ. Realizovaný výskum dal pozitívnu odpoveď na nami stanovené očakávania z hľadiska zdokonalenia kvality života v prospech učiteľov, detí a všetkých nás.

Kľúčové slová: Kvalita života, deti, učitelia, súčasný svet

WHO definovalo zdravie v roku 1948 ako stav úplnej fyzickej, duševnej a sociálnej pohody a nie iba neprítomnosť choroby alebo chyby. Až neskôr vznikol koncept kvality života. H. Katsching (2005) hovorí: „Heslom kvality života je pridať život rokom, nie iba roky k životu.“ O rastúcej pozornosti venovanej kvalite života svedčí aj stúpajúci počet publikácií na túto tému. Kým v roku 1995 v databáze Medline 2000, deväť rokov neskôr, v roku 2004, ich bolo už 7000. Koncept kvality života nie je jednotne definovaný. Tri základné smery výskumu kvality života v medicíne sú: psychológia (výskum šťastia); sociológia, ekonómia (výskum sociálnych indikátorov); verejné zdravotníctvo (výskum zdravotného stavu). V medicínskej literatúre sa rozoznávajú nasledovné významy – rozmery kvality života: subjektívna pohoda (pocit spokojnosti); fungovanie (starostlivosť o seba, sociálne úlohy); vonkajšie zdroje (životný štandard, sociálna podpora).

Ak vedecká psychológia študuje správanie a prežívanie ľudí, musí dospieť aj k jadru veci: rozvíjaj seba – neškod' druhým – šetri prostredie. Tvorivosť v životnom štýle zostáva úlohou každého z nás, naplniť svoj ubiehajúci čas krásou a užitočnosťou a denne sa zamyslieť, čo urobiť zajtra lepšie, než bolo dnes, konštatuje I. Štúr (2006). A to práve je zdokonaľovanie kvality života každého z nás.

Preto cieľom nášho psychologického výskumu bolo zistiť úroveň osobnostných vlastností detí pred vstupom do ZŠ a zachytiť vývinové trendy zmeny týchto vlastností počas dochádzky do ZŠ. Výber tvorí 1537 detí. Analýza získaných výsledkov týkajúcich sa osobnostných vlastností slovenských detí vo vývinovom priereze poukázala na možnosť a zároveň nevyhnutnosť ovplyvniť jejich osobnostný vývin vo vzájomnej spätnej väzbe rodič – dieťa – učiteľ – vychovávateľ, najmä

pozitívnu motiváciu a pochvalou, podporené trpezlivosťou a dôslednosťou. Je potrebné v prospech detí využiť ich ovplyvniteľnosť a nechať tak príležitosť, aby nebola nevhodným spôsobom ovplyvnená v neprospech zdravého vývinu a rozvoja osobnosti inými.

Zaujímavý je i obrázok 1, ktorý potvrdzuje to, čo vieme veľmi dobre z dennej skúsenosti, že detsky jednoduchá, bezprostredná povaha, dosahuje u prváčikov najvyššiu úroveň, až 43%. Ale na vekovej úrovni 13 – 14 rokov u žiakov niet po detsky jednoduchej, bezprostrednej povahe ani stopy. Ide o normálny vývinový trend.

Mnohostrannosť v záujmoch a neujasnenosť v cieľoch, ako naznačujú obrázky 2 a 3, majú stúpajúci trend v súlade s vekom. Mnohostrannosť v záujmoch je pozitívny aspekt. Ale neujasnenosť v cieľoch nás nabáda, či psychológov, učiteľov, rodičov, viac pozornosti venovať profesionálnej orientácii našich detí.

Nás psychológov, veľmi znepokojuje stúpajúce percento citlivosti našich detí v súvislosti s vekom, ako naznačuje obrázok 4. Znamená to viac pozornosti venovať v škole i doma výchove pochvalou a pozitívnu motiváciu, rozvíjaniu prosociálneho správania všetkých nás a pocitu istoty a bezpečia a zázemia v rodine.

Najväčším a najdôležitejším zistením z hľadiska osobnostných vlastností našich, slovenských detí je ovplyvniteľnosť, ako znázorňuje obrázok 5. Vo všetkých vekových skupinách, sú naše deti ovplyvniteľné, či v pozitívnom, či v negatívnom zmysle. Týka sa to väčšiny zúčastnených vo výskume. Na jednej strane je to obrovská šanca pre nás všetkých – psychológov, učiteľov, vychovávateľov, rodičov i deti. Máme možnosť pozitívne ovplyvniť ich výchovu i vzdelanie v zmysle rozvoja emotivity, motivácie, vzťahových štruktúr tak, ako o tom hovorí W. Sehringer (1994). Znamená to, okrem iného, neviest' dieťa k slepej poslušnosti, lebo by mohlo poslúchať i dílera drog, ale učiť ho rozhodovať o sebe samom a viesť ho k nezávislosti, k slobode rozhodovania.

Práve z hľadiska kvality života, sme výskumne aplikovali nami overené poznatky do pedagogickej praxe (N= 104) učiteľov, aby sa prehĺbil vzájomný kontakt a vzťah učiteľ – žiak a prehĺbila sa spätná väzba rodičia – dieťa – učiteľ. Realizovaný výskum dal pozitívnu odpoveď na nami stanovené očakávania z hľadiska zdokonalenia kvality života v prospech učiteľov, detí a nás všetkých.

Záveru výskumu realizovaného v priebehu dvoch rokov s učiteľmi majú dosah priamo v pedagogickej praxi. Sú to:

- vzájomná úcta a dôvera v škole vytvárajú pohodu a pokoj;
- stotožnenie sa s tým, čo robím;
- učiť povedať deti nie, najprv sa to musí naučiť učiteľ;
- trpezlivosť a dôslednosť rodiča a učiteľa dieťaťu najviac pomôžu;
- človek rastie s výškou pochvaly;
- pátrať po tom, čo deti v triede spája a nie po tom, čo ich rozdeľuje;
- pomôž mi, aby som to dokázal urobiť sám;
- psychológ učí ako s dieťaťom robiť, nestačí iba 1x mesačne k nemu chodiť;
- najarogantnejšie deti sú najzraniteľnejšie;

- počúvajte deti keď hovoria, ale aj mlčia, vždy to má svoj význam;
- nemôžeme naučiť všetky deti všetko, ale snažme sa, aby boli šťastné.

Literatúra

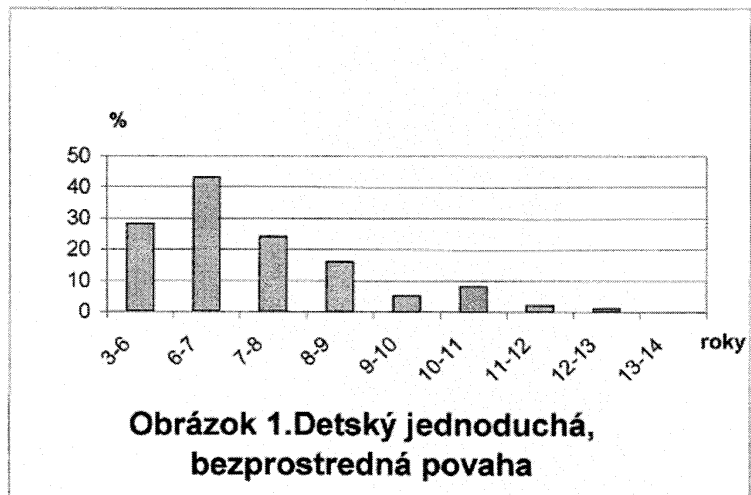
KOPASOVÁ, D.; TODAJI ZIMA, T. Vývin osobnostných vlastností slovenských detí. *Školský psychológ*, r. 10, 2000, č. ¾, s. 10 – 17.

KOPASOVÁ, D.; PÁLENÍK, Ľ.; KOVÁČ, T. *Metodický materiál pre implementáciu projektu Zdravá škola v školách a školských zariadeniach a monitorovanie výsledkov*. Bratislava : VÚDPaP. 2004.

KATSCHING, H. Kvalita života pri schizofrénii. *Kompendium medicíny*. XII. Česko – slovenský psychiatrický zjazd, Január 2006, s. 6 – 7.

SEHRINGER, W. *Prinzipien zur psychodiagnostischen Analyse von Kinderzeichnungen*. Z. f. Menschkunde, H. 2, 66-92. K. 3, 1994, s. 160 – 172.

ŠTÚR, I. *Metamorfózy života. Diferenciálna psychológia ľudského vývinu*. Pre Procter and Gamble, spol. s r. o. vydalo Durlak tlačiareň a kníhviazačstvo. Bratislava, 2006, ISBN: 80-89258-09-0.

Obrázok č.1.

Obrázok č.2.

